

ABN AMRO en de diamanthatdel

Onderzoek naar de rol van financiële instellingen
zoals ABN AMRO en De Nederlandsche Bank in
de financiering van de diamantindustrie en –handel

Onderzoek uitgevoerd en rapport vervaardigd door Stichting Onderzoek
Multinationale Ondernemingen in opdracht van het Nederlands instituut
voor Zuidelijk Afrika

mei 2001

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
2	Financiering van de diamantindustrie	4
2.1	Wat doet een bank als financier in de diamantindustrie?.....	5
2.2	Verandering van financieringsmethodes binnen de diamantindustrie	6
3	De positie van ABN AMRO in diamantfinanciering.....	8
3.1	De International Diamond Division	9
3.2	Wat doet ABN AMRO als financier en dienstverlener in de diamantindustrie?.....	9
3.3	Verwachtingen voor de toekomst	10
4	Risicomanagement bij de diamantafdeling van ABN AMRO	11
4.1	Financiële beoordeling	11
4.2	Beoordeling van diamantondernemers.....	11
4.3	ABN AMRO's beoordeling van handelaars in conflictdiamanten	12
4.4	Gebrekkige controle, witwassen en fraude in het verleden.....	14
5	De ethische principes van ABN AMRO en haar toepassing.....	16
5.1	Maatschappelijk verantwoord ondernemen bij ABN AMRO	16
5.2	ABN AMRO's standpunt ten aanzien van conflictdiamanten.....	17
5.3	Maatregelen tegen witwaspraktijken.....	18
5.4	De code van de diamantindustrie	18
5.5	Hoe grijpt ABN AMRO in bij klanten die handelen in conflictdiamanten.....	19
5.6	Conclusies over de strategie van ABN AMRO: actief of passief?	21
5.7	De gesloten wereld van de diamantindustrie	22
5.8	Onderzoek door ABN AMRO naar foute handelaren?	22
6	Extern toezicht en verplichtingen	24
6.1	De taak van toezichthouder	24
6.2	De Nederlandse Bank en conflictdiamanten	25
6.3	Verplichtingen tegenover Meldpunt Ongebruikelijke Transacties	26
7	Conclusies.....	28
7.1	Conclusies ten aanzien van ABN AMRO	28
7.2	Conclusies ten aanzien van externe controle.....	29
8	Bijlagen	31

1 Inleiding

Eind 1999 bedroeg de totale bankschuld van de wereldwijde diamantindustrie en –handel 5,7 miljard dollar. ABN AMRO financiert eenderde hiervan. Daarmee is ABN AMRO de grootste geldverstrekker in de diamantindustrie en –handel.

De diamantindustrie staat de laatste jaren stevig onder druk om de handel in conflictdiamanten tegen te gaan. Met de opbrengt van conflictdiamanten worden bloedige oorlogen en conflicten in Angola, Sierra Leone en Democratische Republiek Congo gefinancierd.

De vooraanstaande rol die ABN AMRO inneemt in de diamantindustrie roept de vraag op in hoeverre de bank betrokken is bij de financiering van de conflicthandel en welke maatregelen de bank neemt om te voorkomen dat ze bij deze conflicthandel betrokken raakt. Vanuit het oogpunt van maatschappelijk verantwoord ondernemen kan de vraag gesteld worden hoe actief ABN AMRO is in het bestrijden van de conflicthandel.

Om op deze vragen een antwoord te krijgen heeft het Nederlands instituut voor Zuidelijk Afrika (NiZA) een onderzoeksoopdracht verstrekt aan de Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO). Dit rapport bevat het verslag van dat onderzoek en is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 2 geeft een schets van het financieringssysteem van de diamantindustrie.
- Hoofdstuk 3 beschrijft welke rol ABN AMRO speelt in de financiering van de diamantindustrie.
- Hoofdstuk 4 inventariseert welke maatregelen de bank heeft genomen om te voorkomen dat ze handel in conflictdiamanten financiert.
- Hoofdstuk 5 gaat in op de ethische principes die de bank uitdraagt en hoe de bank daar invulling aan geeft.
- Hoofdstuk 6 beschrijft de externe controle-instrumenten.
- Hoofdstuk 7 tenslotte vat de belangrijkste conclusies van het onderzoek samen en doet enkele aanbevelingen.

Voor het onderzoek is literatuuronderzoek verricht en is met diverse instellingen contact gezocht voor het beantwoorden van vragen. General manager van de International Diamond Division van de ABN AMRO, Peter Gross, heeft in een uitgebreid interview vele vragen beantwoord.

2 Financiering van de diamantindustrie

De diamantindustrie is geen doorsnee industrie. De financiering van de diamantindustrie – met vaak zeer hoge kredieten voor korte termijn - verloopt anders dan in andere takken van industrie. Een diamantondernemer kan dan ook niet bij elke bank aankloppen. Er zijn speciale diamantbanken, zoals de Antwerpse Diamantbank, en banken met speciale diamantafdelingen, zoals ABN AMRO.

Wat zijn de belangrijkste kenmerken van financiering van de diamantindustrie? Deze vraag is in 1997 beantwoord door Paul Goris, directeur en general manager van de Antwerpse Diamantbank:

Why does the diamond business need its own financial system? It is a fact that diamonds have always held a certain mystery and, therefore, most banks feel uneasy dealing with this business. This feeling is not entirely unjustified because a diamond banker must be able to accept a number of less conventional lending aspects. Indeed, a diamond banker should:

- Be willing to finance an industry that is very capital intensive and thus often has to rely on substantial external bank finance.
- Be willing to take a risk on an internationally oriented industry of which all the assets, in the case of diamonds, are constantly being transformed or on the move. Adding to this that a diamantaire's fortune is his diamonds, it is almost impossible for a diamond banker to obtain the same quality of security as banks active in other businesses usually have. So the banker will have to develop special systems allowing him to closely monitor both money and diamond flows.
- Finally, and perhaps most important of all, 'know his customer'. As one usually deals with family-owned businesses, it is of utmost importance to get to know the 'man-behind-the-company' around whom the business really turns.¹

De totale bankschuld van de diamantindustrie bedroeg eind 1999 5,7 miljard USD. Dit is een stijging van ruim 1 miljard USD ten opzichte van 1998. Deze getallen weerspiegelen de totale toename van de handel.

De bankschuld was in 1999 als volgt verdeeld over de vier belangrijkste diamantcentra:

- 1,92 miljard USD voor Antwerpen
- 1,43 miljard USD voor Mumbai (voorheen Bombay)
- 1,06 miljard USD voor New York
- 1,30 miljard USD voor Tel Aviv.

---

¹ Antwerpse Diamantbank NV, *Developments in Diamond Financing*, 15 november 1997. Zie: <http://www.diamondconsult.com/TACY-Articles/1997ARCH/NOV15971.HTM>

Diezelfde tijd bedroeg de totale verkoop van gepolijste diamanten van de vier belangrijkste centra 28,0 miljard USD. De verhouding van schuld tot opbrengst is zo'n 20%.²

2.1 Wat doet een bank als financier in de diamantindustrie?

Er kan een onderscheid gemaakt worden in de volgende aspecten van financiering:

- A. Financiering van de diamanthandel en verwerking.
- B. Financiering van diamantvoorraden.
- C. Verzorgen van opslag, transporten en douanefaciliteiten.
- D. Arrangeren van leningen voor de exploratie van diamantmijnen.
- E. Verstrekken van leningen voor de exploratie van diamantmijnen.
- F. Deelnemingen in diamantmijnbouwbedrijven.

De eerste drie aspecten worden specifiek door diamantbanken verzorgd. Deze punten worden hieronder toegelicht.

A. Financiering van de diamanthandel en verwerking

Deze vorm van financiering in de diamantsector wordt omschreven als 'asset conversion lending'. Het is het financieren van de diamantcycli in de verschillende segmenten van de industrie die tezamen de pijplijn van de diamantindustrie worden genoemd. Deze verschillende segmenten bestaan uit:

1. De aankoop en handel van ruwe diamanten
2. De verwerking van ruwe diamanten tot geslepen diamanten
3. De handel en verkoop van geslepen diamanten aan de detailhandel en juweliers.

In het eerste segment gaat het om het verstrekken van kredieten aan handelaars in ruwe diamanten of aan fabrikanten die diamanten inkopen op de open markt of tijdens de *sights* van de Central Selling Organisation (CSO, de verkooparm van De Beers) of andere verkooporganisaties. Ruwhandelaren worden tijdelijk aankoop- en zichtlijnen ter beschikking gesteld met als onderpand de diamanten. In het tweede segment krijgen slijpers krediet om de periode tussen aankoop van de ruwe diamanten en de afwerking van de geslepen diamanten te overbruggen. In het derde segment kunnen verkopers van geslepen diamant voor krediet bij de bank terecht.

De banken werken meestal met kaskredieten. De prijs van het krediet kan afhangen van de balansstructuur (de financiële positie van de onderneming), de kwaliteit van de zekerheden die de kredietnemer kan bieden, het soort goederen, de markten waar de diamantair actief is, de ervaring van het management van de diamantair, enz.

De diamantsector is risicovol en derhalve zijn de kredieten hoger geprijsd. Risico's voor de bank zijn gelegen in het feit dat het een kapitaalintensieve sector is waarbij de kapitaalgoederen bewerkt en verplaatst worden, en de prijs van de kapitaalgoederen afhankelijk is van het aanbod. Wanneer diamanten sterk in prijs

---

² April 11, 2000, *Cutting Center Banking Debt and Stocks*, schattingen gemaakt door Peter Gross van ABN AMRO, Tacy Ltd Diamond Industry Consultants. Zie: <http://www.diamondconsult.com/TACY-Articles/apr11008.htm>

zouden dalen, dan kunnen de verliezen voor de bank enorm zijn, want ook het kapitaal van de diamantairs zijn voornamelijk diamanten.

Voor de eigen financiering maken diamantbanken voor een deel gebruik van andere banken. De Antwerpse Diamantbank, bijvoorbeeld, heeft weinig spaarinlagen en klopt voor een groot deel van de financiering aan bij andere banken. ADB maakt daarbij over het algemeen gebruik van een mix van leningen en waardepapieren.³

B. Financiering van diamantvoorraden

Vrijwel iedere bank probeert zoveel mogelijk de financiering van (stagnerende) voorraden mogelijk te vermijden, is. Als er een crisis uitbreekt en de diamant minder waard wordt, levert een dergelijke financiering enorme verliezen op voor de bank.

C. Verzorgen van opslag, transporten en douanefaciliteiten

Een belangrijk onderdeel van diamantbanken is de afdeling goederenverkeer. General manager Paul Goris van de Antwerpse Diamantbank legt uit waarom: 'Zo kunnen we de evolutie op de diamantmarkt op de voet volgen. Als een diamantair bijvoorbeeld diamanten naar New York wil exporteren, handelen we de douaneformaliteiten bij het Diamond Office van de Hoge Raad voor de Diamant af. Ook zorgen we voor de nodige documenten. We verzenden vervolgens de diamanten naar New York. Dit maakt het ons mogelijk goed te volgen welke diamanten verkocht worden aan welke klanten. We kunnen zo kort op de bal spelen, het is voor een diamantfinancier immers zeer belangrijk hoe de sector evolueert.'⁴

2.2 Verandering van financieringsmethodes binnen de diamantindustrie

In de diamantindustrie zijn de volgende tendensen te ontwaren:

- Groeiende verticale integratie in de bedrijfskolom, waarbij de handel in ruwe en gepolijste diamanten én het slijpen én het maken van het eindproduct steeds meer samenkomen in één bedrijf.
- Oprichting van steeds meer verkooporganisaties naast de Central Selling Organisation (CSO) van De Beers.
- Geografische verschuiving van activiteiten waarbij de diamanthandel ook steeds meer internationaal wordt
- Groei van de export naar de VS gedurende de laatste jaren. Bijna de helft van de internationale diamanthandel is verplaatst naar de VS.

Deze tendensen hebben ook gevolgen voor de financieringsmethodes binnen de diamantindustrie. De diamantmarkt zoals die door De Beers' CSO werd gereguleerd, bood diamantbankiers zekerheid door de constante prijzen. Toen de positie van de CSO in 1997 onder druk kwam te staan door de oprichting van de zelfstandige Australische verkooporganisatie van Argyle gaf de Antwerpse Diamantbank, in de persoon van Paul Goris, de volgende analyse:

---

³ *Financieel-Economische Tijd*, 1-10-99

⁴ *Financieel-Economische Tijd*, 1-10-99

‘As such, and in order for the diamond banker to keep on financing the rough business in such possibly modified market circumstances, it is of paramount importance that the flow of goods and the corresponding financial flux should be transparent. This implies that the banker should be able to trace the origin of the merchandise, the delivery process and the destination of funds.’⁵

Ook de verticale integratie in de diamantpijplijn en de concentratie van bedrijven heeft gevolgen. Het ontstaan van minder, maar grotere en geïntegreerde bedrijven heeft zowel voordelen als nadelen voor de diamantbankier. Het voordeel is dat deze bedrijven een sterkere financiële basis hebben, professioneler geleid worden en deskundiger zijn op terreinen die buiten de diamanthandel liggen (boekhouding, marketing). Het nadeel is dat het erg riskant voor een bankier kan zijn om een te grote marktafhankelijkheid te hebben van enkele grote bedrijven.

Daarnaast houden de volgende problemen de diamantbankiers bezig:

- De verlenging van krediettermijnen (verschuiving van 30-60 dagen naar 120-180 dagen).
- Het aanhouden van steeds grotere voorraden door diamantairs.
- De toename van ‘memo programmes’ waarbij de retailer onverkochte goederen kan retourneren aan de supplier. Memo programmes betekenen hoge kosten voor de supplier, hij ontvangt alleen geld voor goederen die de retailer kan verkopen, de rest moet hij terugnemen en recyclen tot nieuwe producten. Dit heeft veel hogere financieringskosten tot gevolg voor de supplier.

Deze ontwikkelingen veroorzaken een verhoging van de schuldenlast voor de industrie en dit heeft negatief effect op de winstgevendheid van de diamantairs. Deze problematiek speelt vooral een grote rol in de VS, en juist deze markt is de grootste afzetmarkt geworden de laatste jaren.

Er is een groeiende noodzakelijkheid voor de industrie om strategische allianties te vormen tussen diamantslijpers, juweliers en grote detailhandelaren. De industrie wordt hierdoor complexer.

---

⁵ Tacy Ltd./Antwerpse Diamantbank NV, *Developments in Diamond Financing*, 15-11-1997

3 De positie van ABN AMRO in diamantfinanciering

ABN AMRO is de grootste kredietverstrekker aan de diamantindustrie. Het huidige marktaandeel ligt volgens ABN AMRO dichterbij de 30% dan de 40% waarop concurrent ADB hen had geschat eind 1999. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het marktaandeel tussen de 30% en 35% ligt. Eenderde van de globale diamanthandel wordt gefinancierd door ABN AMRO.

Na ABN AMRO is de Antwerpse Diamantbank de tweede met de financiering van 20% van de bankschuld in de diamantsector wereldwijd. In Antwerpen is de ADB marktleider met bijna 50%. De ADB richt zich nu op de internationale uitbouw van de diamantfinanciering met kantoren in New York (New York is de tweede grootste diamantmarkt en zit volledig aan het einde van de diamantpijplijn) en Hong Kong (de draaischijf van verwerkte diamanten in Azië), en weldra in Mumbai. De ADB is de enige bank die zich uitsluitend heeft toegelegd op de diamantindustrie.⁶

In Israël concurreren vijf banken met elkaar. ABN AMRO heeft echter geen kantoor in Tel Aviv.

Het totaal aan goedgekeurde kredietfaciliteiten bij ABN AMRO bedroeg medio december 2000 2,5 miljard USD. Het totaal aan werkelijk uitstaande kredieten ligt nog onder de 2 miljard USD.⁷

ABN AMRO heeft de meeste internationale vertakkingen van alle diamantbanken. Bijna overal waar diamanten verhandeld of bewerkt worden, is ABN AMRO aanwezig. Grote 'diamond desks' zijn aanwezig in Antwerpen, New York, Mumbai, Moscow, Bangkok, Hong Kong, Singapore en Tokyo. In totaal bestaat het globale diamantnetwerk uit vijftien locaties. Het aantal lopende rekeningen voor financiering in de diamantsector (diamond accounts) is ongeveer 3800. Het aantal cliënten is beduidend minder omdat veel cliënten meerdere rekeningen hebben op meerdere locaties.⁸

De dominante positie van de bank is deels te verklaren uit de geschiedenis. Al in de tweede helft van de achttiende eeuw verstreekte een van de voorlopers van ABN AMRO een lening met als onderpand diamanten. De Nederlandse Handelsmaatschappij die later opging in de ABN Bank had een sterk netwerk in de diamanthandel en is vanouds aanwezig in het verre oosten. De Amsterdamsche Bank, die later fuseerde tot de AMRO Bank, was sterk aanwezig in de Amsterdamse diamantsector en later ook in de Antwerpse diamantsector.⁹

---

⁶ Hoge Raad voor Diamant, *Antwerp facets*, maart 2001, p. 29-30.

⁷ Brief aan SOMO van ABN AMRO Bank van 15-12-00, input provided by Peter Gross (ABN AMRO, International Diamond Division)

⁸ Brief aan SOMO van ABN AMRO Bank van 15-12-00, input provided by Peter Gross (ABN AMRO, International Diamond Division)

⁹ *Financieele Dagblad*, 28-2-97

3.1 De International Diamond Division

Na problemen met een diamantfiliaal in Amsterdam heeft ABN AMRO haar diamantbankieren geherstructureerd. ABN AMRO heeft nu voor de diamantsector een internationale afdeling die alle plaatselijke diamond desks wereldwijd adviseert en bijstaat. Dit is de International Diamond Division in Antwerpen aan de Pelikaanstraat. Peter Gross is de general manager van deze divisie. Hier zit de kennis van de markt, worden de analyses geschreven, het beleid bepaald en de controlesystemen uitgewerkt.

In de totale ABN AMRO-structuur is de International Diamond Division een van de afdelingen die behoort tot de strategische business unit 'Consumer and Commercial Clients' en die binnen de raad van bestuur van ABN AMRO rapporteert aan Dolf Collee. Binnen de raad van bestuur is Jan Maarten de Jong hoofdverantwoordelijke voor de unit 'Consumer and Commercial Clients'.

3.2 Wat doet ABN AMRO als financier en dienstverlener in de diamantindustrie?

Financiering binnen de diamantindustrie kan zich richten op de volgende zes aspecten, waarvan de eerste drie specifiek activiteiten van diamantbanken zijn:

- A. Financiering van de diamanthandel en verwerking.
- B. Financiering van diamantvoorraden.
- C. Verzorgen van opslag, transporten en douanefaciliteiten.
- D. Arrangeren van leningen voor de exploratie van diamantmijnen.
- E. Verstrekken van leningen voor de exploratie van diamantmijnen.
- F. Deelnemingen in diamantmijnbouwbedrijven.

Hieronder de activiteiten van ABN AMRO binnen deze aspecten.

A. Financiering van de diamanthandel en verwerking

ABN AMRO is betrokken bij de segmenten die tezamen de pijplijn van de diamantindustrie vormen, namelijk bij:

1. De aankoop en handel van ruwe diamanten waarbij voor ABN AMRO de concentratie in Antwerpen ligt.
2. De verwerking van ruwe diamanten tot geslepen diamanten waarbij voor ABN AMRO de concentratie in India ligt.
3. De handel en verkoop van geslepen diamanten aan de detailhandel en juweliers met de concentratie in New York, Hong Kong en Tokio.

ABN AMRO financiert in elk segment de verplaatsing van de goederen tussen de verschillende betrokken partijen, dit is: de verkoop van de ruwe diamanten aan de diamantbewerker, en de verkoop van de geslepen diamant door de diamantbewerker aan de juwelier of detailhandel.

De uitstaande kredieten van ABN AMRO zijn ongeveer gelijk verdeeld over de drie segmenten van de diamantpijplijn.¹⁰

---

¹⁰ Brief aan SOMO van ABN AMRO Bank van 15-12-00, input provided by Peter Gross (ABN AMRO, International Diamond Division)

B. Financiering van diamantvoorraden

ABN AMRO financiert geen permanente voorraden van diamantairs.

C. Verzorgen van opslag, transporten en douanefaciliteiten

ABN AMRO financiert geen van deze zaken. In tegenstelling tot de Antwerpse Diamantbank heeft ABN AMRO haar shipping-activiteiten op dit gebied vorig jaar stop gezet. Volgens Peter Gross (ABN AMRO, International Diamond Division) was het niet lucratief meer omdat professionele bedrijven voor veilig transport meer competitief waren.

D. Arrangeren van leningen voor de exploratie van diamantmijnen

ABN AMRO heeft geen leningen gearrangeerd voor diamantmijnen in Angola, Sierra Leone en DR Congo.

E. Verstrekken van leningen voor de exploratie van diamantmijnen

ABN AMRO heeft enkele leningen verstrekt aan diamantmijnbouwbedrijven, maar niet binnen Afrika. Volgens Peter Gross verstrekt ABN AMRO geen leningen aan diamantmijnen omdat ze meestal in te risicovolle landen liggen waarbinnen de bank geen leningen verstrekt. ABN AMRO is niet uit principe tegen het verstrekken van leningen voor exploratie van diamantmijnen.

F. Deelnemingen in diamantmijnbouwbedrijven

Er zijn geen aanwijzingen dat ABN AMRO deelnemingen bezit in diamantmijnen in Angola en Sierra Leone.

3.3 Verwachtingen voor de toekomst

De verwachting die Peter Gross uitsprak in een toespraak tijdens Israël's *2nd International Rough Diamond Congress* in april 2000 was dat door toenemende verticale integratie de industrie gedomineerd zal gaan worden door minder maar grotere actoren. Deze grotere bedrijven zullen in een betere positie zijn om te onderhandelen met hun banken over betere kredieten en diensten. Dus de marges kunnen kleiner worden voor de banken. Maar aan de andere kant zijn de multinationals vaak het meest transparant in de diamantindustrie, wat de risico's kleiner maakt. De grote transparante bedrijven zullen in staat zijn hun toevlucht te zoeken bij alternatieve financieringsinstrumenten.

Dit betekent geen kleinere rol voor de banken. ABN AMRO zal zich volgens Peter Gross aanpassen aan de veranderingen in de diamantindustrie. De belangrijkste financieringsbron van de diamantindustrie zullen toch de banken blijven: *If a diamond is a girl's best friend, we are committed as bankers to remain the diamantaires best friend.*

De nieuwe strategie van ABN AMRO in het algemeen is erop gericht alleen grote en rijke klanten zo goed mogelijk te dienen om de risico's te verminderen en eigen winstgevendheid te verhogen. Alhoewel het financieren van diamanten een riskante onderneming blijft, heeft ABN AMRO nog geen voornemen om haar activiteiten binnen de diamantsector te staken.

4 Risicomanagement bij de diamantafdeling van ABN AMRO

4.1 Financiële beoordeling

De manier waarop de leningen in de diamantsector worden beoordeeld (Risk Management) bij ABN AMRO werd in 1998 door Peter Gross als volgt uitgelegd en in het interview in april 2001 bevestigd:

De financiële beoordeling van de kredietnemers in de diamantindustrie verschilt nauwelijks van die in andere sectoren¹¹. Om het risico te beoordelen moet de bank naar drie belangrijke dimensies van de financiële toestand van de lener kijken:

1. Cash flows, trends, kwaliteit en grootte
De meest kritische factor is de capaciteit van het bedrijf om genoeg kapitaal te genereren om zijn groei te financieren en schulden te betalen. De belangrijkste bron voor vrije cash flows is winst en controle over de expansie van de bedrijfsmiddelen.
2. Schuldenlastcapaciteit en financieringsfaciliteiten
De diamantsector werkt relatief veel met eigen kapitaal zonder banklening. Nu is de verhouding: een dollar eigen kapitaal voor een geleende dollar. Het eigen kapitaal is langzaam aan het verminderen door hogere financieringskosten en waardevermindering van voorraden. In 2000 werd weer wat kapitaal opgebouwd door de goede verkoop tijdens de goede economische tijden maar diamantbewerkers bleven met te veel voorraad zitten.
3. De kwaliteit van de bedrijfsmiddelen en verplichtingen (passiva)
Dit wordt beoordeeld door naar de bedrijfsbalansen te kijken. De bedrijfsmiddelen worden beoordeeld naar de kwaliteit van de voorraad en de te krijgen waardegoederen. Vermindering van prijzen en hoge schuldenlasten worden als een probleem gezien¹².

4.2 Beoordeling van diamantondernemers

Wat wél anders is, is de beoordeling of diamantondernemers klant van ABN AMRO kunnen worden. Feit is dat het bij klanten in de diamantsector gaat om anders gestructureerde familiebedrijven. Reputatie en *standing* zijn binnen de diamanthandel belangrijke overwegingen in het beoordelen van de schuldenaar. Verschillende referenties van bekende en betrouwbare bronnen zijn essentieel voor een nieuwe of een bestaande zakenrelatie¹³. Bij de Antwerpse Diamantbank,

---

¹¹ Brief aan SOMO van ABN AMRO van 15-12-00, input provided by Peter Gross, International Diamond Division: 'Debtor evaluation in the diamond industry is not much different from debtor assessment in other sectors. It is based on the quality of companies' overall financial position such as, acceptable ratio between companies' own capital and borrowed funds. It is also based on the asset conversion cycle and the quality of companies' products, suppliers and customers. Financing of the diamond trade is directly related to and controlled through the asset conversion cycle.'

¹² <http://www.diamonds.org.il/read.asp?artid=4>

¹³ Zie vorige noot

moeten nieuwe kredietnemers geïntroduceerd worden door bestaande klanten die instaan voor de betrouwbaarheid van de nieuwe klant.

Peter Gross legde in het interview uit dat met bekende en betrouwbare bronnen bedoeld wordt dat de diamantairs vooral via geijkte kanalen hun diamantaankopen doen. Tweederde van hun klanten zijn *sight holders* van De Beers. ABN AMRO financiert tenminste één diamantair, Omega Diamonds in Antwerpen, die diamanten koopt van ASCORP, de officiële verkooporganisatie van Angola. ABN AMRO controleert de documenten die de diamanten begeleiden en die afkomstig moeten zijn van officiële instanties zoals de Diamond Office in Antwerpen. Een belangrijk controlemechanisme van de bank is de zakenactiviteiten van de klanten na te gaan: wat doen ze, van waar naar waar gaan de diamanten, wie zijn de klanten, enzovoort. Dit kan ABN AMRO goed doen omdat ze een wereldwijd vertakt net van diamantafdelingen heeft, behalve in Tel Aviv.

Volgens Peter Gross is ABN AMRO in een geprivilegieerde positie omdat ze als grootste bank haar klanten kan kiezen, ook op basis van ethische normen. Ze kiest vooral grote klanten die voor bijna een miljard dollar opereren. De meeste klanten van ABN AMRO zijn al lang bij de bank bekend, ook bijvoorbeeld in India.

Een ABN AMRO-verantwoordelijke in India zegt het volgende: ‘The financing of diamond sector is not on the basis of security. We know our clients very closely and the financing is based on mutual trust.’¹⁴

Het beoordelen van diamantklanten blijft een risico en is niet volledig transparant. Het volgende komt uit een toespraak die Peter Gross hield tijdens Israël’s *2nd International Rough Diamond Congress* in April 2000:

‘De financiering van de diamantindustrie is van oudsher een riskante business voor bankiers. De incidentele verliezen die voorkomen -en gelukkig waren dit er weinig de afgelopen jaren- waren steeds direct het gevolg van een gebrek aan transparantie, onze onbekwaamheid om een goed begrip te hebben van de ondernemingen van onze cliënten. Dit gebrek aan transparantie zal vaak niet expres geweest zijn, maar in goed vertrouwen. Maar het resultaat blijft hetzelfde. Tot op zekere hoogte zullen overheidsreguleringen banken en cliënten dwingen tot transparantie, zowel om fiscale redenen als voor criminele preventie.’

4.3 ABN AMRO’s beoordeling van handelaars in conflictdiamanten

Omdat ABN AMRO grote klanten heeft die sinds lang bij de bank bekend zijn en die de geijkte kanalen volgen, zegt Peter Gross dat hij verwonderd zou zijn als er klanten conflictdiamanten zouden verhandelen. Hij kan zich niet inbeelden dat zo’n grote klant zijn bedrijf in het geding brengt door in conflictdiamanten te handelen, wat slechts een heel klein deel van de winst zou uitmaken. Hij erkende echter dat het een open vraag blijft of een grote klant overzicht heeft op de oorsprong van alle diamanten die door de leveranciers worden geleverd.

Peter Gross heeft dezelfde houding als velen in de diamantsector die een kleine sector is, het is een erg ‘ons kent ons’ wereldje. Volgens Youri Steverlynck, woordvoerder van de Hoge Raad van de Diamant (HRD), is de sociale controle

---

¹⁴ *The Indian Express*, 18-4-1998, ‘ABN AMRO reduces diamond exposure.’

groot: 'Het is een kleine sector, men praat veel. Mocht er iemand in conflictdiamanten handelen, dan weten we dat. Die gaat eruit, in de wereldwijde diamantmarkt.'¹⁵

Maar of dat werkelijk ook gebeurt is de vraag. Gevestigde belangen binnen de industrie zouden voorkomen dat handelaren in conflictdiamanten ook daadwerkelijk aangegeven worden. Martyn Marriott, een prominente insider in de diamantindustrie en een diamant-valuator, heeft tijdens een conferentie het volgende gezegd¹⁶: 'Companies and individuals dealing in conflict and other illicit diamonds are well known in the diamond industry. [...] Vested interests in the industry precluded these people from being named to the authorities.'

Martyn Marriott maakt een onderscheid tussen conflictdiamanten en illegale diamanten:

'Grouping the estimated 3-4 percent of world production considered 'conflict diamonds' together with those diamonds stolen from South African and other African mines, Marriott believes some 20 percent of the worldwide diamond market consists of illicit diamonds. "The illicit diamond business is big business," he charges, identifying smuggling and mine-theft as major problems.¹⁷ As there are relatively few diamond traders and cutters in the world, traders involved in illicit and conflict diamonds are known to most people in the industry.' Marriott zelf heeft het blijkbaar niet aangedurfd om een lijst van handelaars in illegale diamanten te publiceren, alhoewel hij toch hoogstwaarschijnlijk de namen kent.¹⁸

Maar een lijst met foute handelaren is er al wel. De VN maakte een lijst met daarop veertig diamanthandelaren die fungeren als contact van de Revolutionary United Front (RUF, Sierra Leone). Een artikel in de *Indian Express* verwijst naar het belang van India als werelds belangrijkste centrum voor het verwerken van ruwe diamant. Drie van de veertig contactpersonen met de RUF zijn van Indische afkomst¹⁹.

In het VN *Report of the Panel of Experts on violations of Security Council Sanctions against UNITA*²⁰ (10 maart 2000) staan ook namen vermeld van handelaren die contacten hebben in Antwerpen. Een ervan is David Zollman die een juniorpartner is in de Antwerpse firma Glasol. Glasol, met als een van de directeurs Jacques Zollman, staat nog vermeld in *Kompass Diamonds*, 22ste editie 2001, een jaarlijkse gids van de diamanthandelaars in Antwerpen die als een belangrijk visitekaartje naar de buitenwereld wordt beschouwd. Volgens *Kompass Diamonds* wordt Glasol gefinancierd door de Antwerpse Diamantbank.

Op de (schriftelijke) vraag van SOMO aan ABN AMRO of zij actief onderzoek verrichten naar cliënten en hun mogelijke betrokkenheid bij handel in

---

¹⁵ *Het Financieele Dagblad*, 1-7-2000.

¹⁶ Courtesy of *Mazal U'Bracha Magazine*, oktober 2000, Martyn Marriott: Diamond Industry Knows No Whistle-Blowers - about 20 Percent of Diamond Production Sold Illicitly. Zie: <http://www.diamondconsult.com/TACY-Articles/oct23001.htm>

¹⁷ Zie vorige noot

¹⁸ Idem

¹⁹ *The Indian Express*, 'UN Team in town to explore Bharat's links with Africa's "tainted diamonds"', 15-11-2000, by Ritu Sarin, www.mantra.com.

²⁰ Zie: <http://www.un.org/Docs/sc/committees/Angola/AngolaSpecEng.htm>

conflictdiamanten, antwoordde de bank dat zij al haar cliënten een brief heeft gestuurd. Hierin staat dat ABN AMRO van haar klanten verwacht dat zij zich niet inlaten met handel in illegale diamanten. Mochten zij dat toch doen, dan behoudt de bank zich het recht voor de relatie te verbreken. (zie ook verder).²¹ Tijdens het interview heeft Peter Gross, general manager International Diamond Division, niet aangegeven de VN-lijsten met verdachte handelaren te gebruiken bij de screening van klanten. Tijdens dit onderzoek zijn verder geen aanwijzingen naar voren gekomen dat de handelaren op deze lijsten rechtstreekse gefinancierd worden door ABN AMRO.

ABN AMRO heeft geen expertise in huis om zelf diamanten te beoordelen of om valsheid in documenten na te gaan. In tegenstelling tot de ADB heeft ABN AMRO haar shipping-activiteiten stop gezet. Dat betekent dat ABN AMRO niet goed fysiek kan volgen waar de goederen vandaan komen en waar ze heen gaan. Dit is volgens de ADB een goede manier om zicht te houden op de diamanthandel van de klanten van de bank ABN AMRO heeft wel een uitgebreid net van filialen dat de handelswaar financiert en volgt.

ABN AMRO vertrouwt er dus op dat de bekende en betrouwbare bronnen, de controle op de nodige documentatie over de herkomst van de diamanten, de kennis van de handelspartners en de identificering van betalende en ontvangende partijen voldoende garantie bieden dat de bank geen conflictdiamanten financiert.

Peter Gross erkende in het interview dat ook binnen de officieel erkende kanalen nog conflictdiamanten kunnen insluipen. De Beers heeft een groot deel van haar voorraad verkocht en daarin zaten nog diamanten die van UNITA werden gekocht voor dat het embargo was ingegaan. Die diamanten financieren nu bij verkoop UNITA niet meer, vindt hij. Hij verwees ook naar Emma Muller van de *Financial Times* die in Angola zag dat ASCORP - het officiële Angolese verkoopkanaal - diamanten opkocht van personen die met zakjes diamanten naar het bureau gingen, zonder de oorsprong van de diamanten te kennen. Hij wees ook op het feit dat het officiële verkoopkanaal van de D.R. Congo ook niet volledig garant kan staan voor de afkomst van de diamanten.

De *Financial Times* gaf in 2000 aan²² dat ASCORP een joint venture is tussen de Angolese overheid, de Russische zakenman Lev Leviev en twee Belgische partners. Bij navraag naar die twee Belgische partners verwees Peter Gross naar Sylvain Goldberg. Hij is een van de directeurs van Omega Diamonds Bvba in Antwerpen. Omega Diamonds wordt gefinancierd door ABN AMRO en de Antwerpse Diamantbank²³. Peter Gross wees er wel op dat ASCORP het officieel erkende kanaal voor handel in diamanten uit Angola is.

4.4 Gebrekkige controle, witwassen en fraude in het verleden

In oktober 1996 werd de fraude ontdekt van vier ABN AMRO-medewerkers van de afdeling Diamant/Niet Ingezetenen van het ABN AMRO-kantoor aan de Sarphatistraat in Amsterdam. Zij verduisterden jarenlang geld van coderekeningen. Een medewerker bekende zo'n 85 miljoen dollar te hebben

---

²¹ zie bijlage, brief ABN AMRO Bank aan haar cliënten in de diamantindustrie.

²² *Financial Times*, The changing face of the diamond industry, 11-7-2000

²³ *Kompass Diamonds*, Belgium 22^e editie, Brussel/Antwerpen, 2001, p. 194 (zie ook www.kompass.be/diamonds)

verduisterd. In het totaal blijkt een kleine 180 miljoen gulden te zijn verdwenen²⁴. De afdeling Diamant/Niet Ingezetenen beheerde coderekeningen van zo'n zeshonderd tot achthonderd cliënten. Deze coderekeningen hadden slechts een nummer, alleen medewerkers van het kantoor wisten wie er achter het nummer schuilging. Dat waren aanvankelijk vooral buitenlandse diamantairs, gewend aan grote sommen geld.

Na de ontdekking van de fraude werd het kantoor snel opgedoekt. ABN AMRO heeft pas aangifte gedaan in maart 1997.²⁵

Ditzelfde diamantkantoor was al eerder in opspraak gekomen in 1993 met de Brillstar²⁶ affaire, toen werden 'zwarte diamanten' (smokkelwaar uit Afrika) met de medewerking van dit kantoor witgewassen.

Na de fraudezaak stelde ABN AMRO zelf vast dat de interne controlemechanismen jammerlijk gefaald hadden. Het KPMG-rapport naar aanleiding van deze zaak concludeerde: 'ABN AMRO heeft het in haar jacht op commercieel gewin niet al te nauw genomen met risicocontrole. Bij de bank was een gebrekkige aandacht voor de operationele risico's.' Het rapport stelt vast dat het interne controleapparaat onderbemand en slecht geschoold was.

Ook ontbraken kritische dossierstukken met legitimatiebewijzen van de coderekeningen die wettelijk verplicht zijn.

Tijdens het onderzoek naar de fraude stelde de bank zich niet erg coöperatief op. De politie beklagde zich over het feit dat de bank het onderzoek stuurde. De bank had computers met bewijsmateriaal niet beschikbaar gesteld. Verder bleek dat het diamantkantoor van ABN AMRO een groot aantal contante transacties (circa 250 transacties met een omvang tussen de 100.000 en 15 miljoen gulden) niet had gemeld aan het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties (zie verder). Later is dit alsnog gedaan.

Na de affaire zijn alle diamantfilialen onder de controle van de International Diamond Division van ABN AMRO komen te staan die geen coderekeningen meer gebruikt. Volgens Peter Gross gebeurt de interne controle nu strenger. Peter Gross bleek bij navraag niet op de hoogte te zijn van de Wet Meldpunt Ongebruikelijke Transacties. Hij bleek de criteria en de betreffende bedragen niet te kennen. Dat wijst erop dat binnen de diamantafdeling van ABN AMRO op het hoogste niveau geen bewustzijn is over de Wet MOT en dus de toepassing ervan binnen de afdeling.

---

²⁴ *NRC Handelsblad*, De Bank ruimde het allemaal keurig op, 14-4-2000.

²⁵ *Fem de Week*, 6-11-1999

²⁶ *Het Financieele Dagblad*, 16-3-99, auteur Jan Meeus.

5 De ethische principes van ABN AMRO en haar toepassing

5.1 Maatschappelijk verantwoord ondernemen bij ABN AMRO

- In 1992 tekende ABN AMRO het Business Charter for Sustainable Development van de Internationale Kamer van Koophandel.
- De missie van ABN AMRO stelt als doel ‘maximale economische waarde voor haar aandeelhouders te creëren door bij het relatiebeheer steeds uit te gaan van de behoeften aan financiële diensten’ van de klanten ‘en strikt vast te houden aan de financiële doelstellingen.’ De laatste jaren heeft ABN AMRO duidelijk gemaakt dat het verhogen van het rendement voor aandeelhouders de belangrijkste doelstelling is, dit is: het telkens maken van hoge winst.
- De ABN AMRO-waarden (*corporate values*) werden gelanceerd in 1997. De vier ABN AMRO-waarden zijn: integriteit, teamwork, respect en professionaliteit. Ze moeten de basis vormen voor de activiteiten, het groeiend aantal medewerkers in dezelfde richting houden (een soort gedragscode) en een sleutel tot succes zijn²⁷. In 1997 benadrukte ABN AMRO dat zij er niet alleen naar streeft zich in te zetten voor klanten, aandeelhouders en medewerkers, maar tevens zich waar ook ter wereld verantwoordelijk te gedragen en een bijdrage te leveren aan de samenleving.²⁸ In 2000 werden de ABN AMRO-waarden bediscussieerd in de context van het zoeken naar een evenwicht tussen ‘profit, planet and people’²⁹. Al enkele jaren kreeg vooral het milieu meer aandacht.
- In het persbericht van 20 juli 2000 laat ABN AMRO weten lid te zijn geworden van de World Business Council for Sustainable Development (WBCSD). De WBCSD is een coalitie van ongeveer 130 bedrijven in twintig landen. Deze bedrijven streven ernaar de winstdoelstelling op een verantwoorde manier te realiseren, met aandacht en respect voor milieu en sociale vraagstukken.
- De ABN AMRO is lid van de vereniging Onderneming & Maatschappij die in Nederland opgericht werd door grote Nederlandse bedrijven. Het standpunt van die vereniging over verantwoord ondernemen was hetzelfde als het SER-advies: bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor verantwoord ondernemen; daarbij is geen rol weggelegd voor de overheid. Er moet dus vertrouwd worden op het zelfcorrigerend vermogen van het bedrijfsleven.
- ABN AMRO heeft aangegeven eind 2001 haar nieuwe business principles te publiceren. Het wordt geen gedragscode maar ze zullen algemene normen

---

²⁷ www.abnamro.nl/profiel/identity

²⁸ Persbericht ABN AMRO Bank 20-7-2000.

²⁹ ABN AMRO, 'A balance between profit, planet and people', in *Bankers World - Staff journal for the employees in ABN Amro's international network*, mei 2000, p. 10-12.

bevatten die duiden waar de bank voor staat en hoe ze zich als een ‘goede burger’ (*corporate citizen*) gedraagt.

Volgens de woordvoerder van ABN AMRO, de heer Scheepens, wordt de bank voortdurend met dilemma's geconfronteerd omdat de winstgevendheid uiteindelijk bovenaan staat, maar telkens ook moet worden afgewogen tegen andere waarden. NGO's daarentegen hoeven slechts met een *single issue* rekening houden.³⁰

Reputatiebeschadiging door schandalen kan zeer negatieve gevolgen hebben voor de winstcijfers van de bank. Daarom wil de bank haar mogelijkheid om te luisteren versterken en zo anticiperen op de publieke opinie.³¹

Bij ABN AMRO is de Raad van Bestuur verantwoordelijk voor onderwerpen van verantwoord ondernemen, niet de Raad van Commissarissen. Bij de pers- en informatiedienst is de heer Wouter Scheepens verantwoordelijk om kwesties van verantwoord ondernemen te beantwoorden.

5.2 ABN AMRO's standpunt ten aanzien van conflictdiamanten

ABN AMRO ondersteunt zowel alle resoluties van de VN, als de inspanningen van regeringen en industrie om een einde te maken aan de handel in conflictdiamanten en illegale diamanten. In eigen woorden schrijft de bank: 'ABN AMRO Bank has firmly endorsed all United Nation resolutions as well as the government and industry efforts to end the trade in conflict or illicit diamonds. Any financing and other form of assistance is restricted only to the diamonds being in possession of proper documentation and clearance from relevant government and industry authorities. These are all in compliance with the existing rules and regulations. Monitoring of clients is therefore based on the proper documentation, knowledge of trading partners and proper identity of paying and receiving parties.'³²

Donderdag 13 juli 2000 hebben ABN AMRO, de Antwerpse Diamantbank, Artesia en State Bank of India, de vier belangrijkste diamantbanken in Antwerpen, gezamenlijk een persbericht uitgebracht. Hierin verklaren zij dat zij de internationale inspanningen steunen om de handel uit conflictgebieden te beëindigen. Zij bevestigden hun beleid om geen activiteiten te financieren die gerelateerd zijn aan de verboden handel in diamanten afkomstig uit conflictgebieden. De vier banken hebben in de week van 13 juli 2000 hun diamantklanten een brief gestuurd (zie bijlage), met daarin de mededeling dat zij van hen verwachten dat zij zich niet zullen inlaten met transacties waarvan zij weten, of kunnen weten, dat het gaat om conflictdiamanten. De banken houden zich het recht voor om de relatie te beëindigen als de cliënt toch in deze diamanten handelt.

Volgens Peter Gross was de reactie van de klanten op de brief acceptatie van het beleid. De effecten van de brief omschrijft hij als de verhoogde kennis over de

---

³⁰ Telefoongesprek, 26-1-2001.

³¹ ABN AMRO, 'A balance between profit, planet and people', in *Bankers World - Staff journal for the employees in ABN Amro's international network*, mei 2000, p. 12.

³² Brief aan SOMO van ABN AMRO Bank van 15-12-00, input provided by Peter Gross (ABN AMRO, International Diamond Division)

problematiek van conflictdiamanten en, naar hij inschat, een vermindering - geen volledige beëindiging - van conflictdiamanten in de pijplijn tot enkele honderden miljoenen dollars. Hij veronderstelt dat de winst die verkopers van conflictdiamanten nu krijgen minder moet zijn dan vroeger.

5.3 Maatregelen tegen witwaspraktijken

Op 30 oktober 2000 maakten elf internationale banken, waaronder ABN AMRO, maatregelen bekend waarmee zij samen het witwassen van crimineel geld gaan aanpakken. Het gaat om een pakket van zelfregulerende maatregelen, die de Wolfsberg AML (Anti-Money Laundering) Principles werden gedoopt. De regels zijn opgesteld in overleg met Transparency International (TI), dat jaarlijks een lijst met corruptiegevoelige landen publiceert. De zwakte in de regeling is het gebrek aan sancties. De banken zullen geen politieagent over elkaar spelen; naleving gebeurt op eigen verantwoordelijkheid. Bovendien wordt er onderling geen informatie uitgewisseld over cliënten. Mocht een cliënt de deur worden gewezen door een bank, dan wordt die naam niet doorgespeeld aan collega's.³³

In het interview gaf Peter Gross blijk op de hoogte te zijn van anti-witwasmaatregelen.

5.4 De code van de diamantindustrie

Iedere twee jaar wordt het *World Diamond Congress* gehouden waarin een wereldwijd netwerk van diamantorganisaties de ontwikkelingen binnen de industrie bespreekt. De agenda van het 29ste World Diamond Congress, Antwerpen 16-19 juli 2000, werd gedomineerd door conflictdiamanten. De deelnemers bestonden uit meer dan 300 diamantairs, vertegenwoordigers van diamantproducerende landen, mijnbouwbedrijven, banken, overheden en De Beers.

De gezamenlijke resolutie over conflictdiamanten van de World Federation of Diamond Bourses (WFDB) en International Diamond Manufacturers Association (IDMA) werd ingediend. Deze resolutie stelt een internationaal certificatie- en monitoringsysteem voor, dat de import en export controleert van ruwe diamanten. Ruwe diamanten moeten door de producerende landen verzegeld worden voordat zij geëxporteerd worden naar de slijp- en/of handelscentra. De resolutie werd aangenomen door de delegaties.

Ook in juli 2000 meldt de Israël Diamond Exchange in een persbericht³⁴ dat leden verwijderd worden wanneer zij willens en wetens handelen in conflictdiamanten die afkomstig zijn van rebellen in Angola, Sierra Leone of Congo. Een diamantair die is verwijderd van de Israël Diamond Exchange wordt automatisch verwijderd van alle 23 diamantbeurzen wereldwijd.

Tijdens de openingsvergadering van de World Diamond Council (WDC) op 7 september 2000 in Tel Aviv richtte men zich op de ontwikkeling en implementatie van een omvattend plan om de handel in conflictdiamanten uit te roeien en de

---

³³ *NRC Handelsblad*, 31-10-2000.

³⁴ Zie 'Israël Diamond Board to expel members trading in conflict diamonds', <http://www.diamondconsult.com/TACY-Articles/jul030012.htm>

legale handel te promoten. Ook aanwezig waren vertegenwoordigers van diamantbanken: Peter Gross van ABN AMRO, Paul Goris van ADB.

De hoofdlijnen van het plan:

- Establishment of dedicated import/export offices for rough diamonds closely supervised by individual government authorities.
- Adoption of an international uniform system of sealing and authenticating each parcel of rough diamond prior to exports.
- Monitoring and verifying industry wide compliance with ethical codes of conduct that prohibit the trade in conflict diamonds.
- Obliging banks, insurance companies, shipping companies and other providers of auxiliary goods and services to cease business relations with any company or individual knowingly involved in dealing in conflict diamonds.
- The result of these steps will be to support a chain of warranties for traders of polished diamonds based on these rough controls.

De World Diamond Council heeft zich met dit plan gewend tot de betrokken overheden om de voorgestelde maatregelen uit te voeren. Aanvullend hierop hebben ze zich tot dezelfde overheden en de VN gericht voor een internationaal embargo op de wapenhandel die rebellen in Afrika voorzien. Ook vinden zij dat er naar de winning van andere natuurlijke grondstoffen moet worden gekeken. Onder de paraplu van het WDC zijn tien commissies gevormd, waaronder de Finance Committee en de Banking Committee. De Finance Committee is verantwoordelijk voor de geldinzameling en valt onder de verantwoordelijkheid van Peter Gross (ABN AMRO). De Banking Committee bestaat uit Peter Gross, Paul Goris (ADB) en Benjamin Oshman van de Union Bank, Israël.

ABN AMRO bevestigt schriftelijk in de brief aan SOMO dat ze volledig achter de implementatie van de voorgestelde maatregelen door de VN en de betrokken overheden staat.

‘The Manager of ABN AMRO Bank's International Diamond Division is a member of the WDC. The resolution calls for a certification system of rough diamonds from countries of extraction to all importing countries through government licensed offices, employing tamper-proof containers, counterfeit-proof documentation and electronic record keeping to track shipments of stones from the time they are extracted through the processing phase. ABN AMRO Bank fully supports these efforts until its full implementation by the UN and the relevant governments.’

5.5 Hoe grijpt ABN AMRO in bij klanten die handelen in conflictdiamanten

De houding van ABN AMRO steunt sterk op het feit dat elke financiering is beperkt tot diamanten die in bezit zijn van de juiste documenten en vergunningen van de betreffende overheden en autoriteiten binnen de industrie. Dit is in overeenstemming met de bestaande regelgeving. ABN AMRO baseert zich op de maatregelen van de overheid van de export- en importlanden. Als de diamanttransporten volgens die officieel erkende kanalen lopen, ook al is er een vermoeden dat ze niet allemaal vrij zijn van conflictdiamanten, dan vindt ABN AMRO dat aanvaardbaar. De bank vertrouwt erop dat de Belgische overheid voldoende controleert en de statistieken afdoende interpreteert. Alhoewel Antwerpen nu internationaal wordt geprezen om zijn strenge controle en aanpak

van diamanten blijkt uit in- en uitvoercijfers van ruwe diamanten dat er tussen 1991 en 1999 bijna jaarlijks meer ruwe diamanten werden geëxporteerd dan geïmporteerd³⁵. Peter Gross zei dat hij zich bewust is dat er nog diamanten gesmokkeld worden om fiscale redenen. Hij denkt dat de bank daar niet mee te maken te heeft en dus ook niet met mogelijke conflictdiamanten die daarbij betrokken zijn.

Peter Gross verwees niet naar het feit dat veel overheden van landen waar ABN AMRO kantoor houdt, niet zulke goede en strenge controleprocedures hebben als Antwerpen. Volgens de woordvoerder van de Hoge Raad voor Diamant in Antwerpen hebben vele andere diamantcentra elders in de wereld niet de fysische expertise en infrastructuur om de controles op conflictdiamanten goed uit te voeren. In België bestaat de vrees dat de diamantenhandel verschuift naar minder streng gecontroleerde centra.

Wanneer de diamantensector mogelijk verschuift van Antwerpen naar andere landen waar invoer van ruwe diamanten meer geïntegreerd is met de verwerking of minder gecontroleerd wordt, kunnen ook de klanten van ABN AMRO van land veranderen. Volgens Peter Gross is dat geen probleem omdat de bank in nagenoeg alle centra aanwezig is en de nodige expertise heeft om de klanten te beoordelen. Hij zei niet hoe ABN AMRO omgaat met overheidsprocedures in landen waar de controle op handelswaar en documenten niet goed gebeurt.

Volgens Peter Gross is het niet mogelijk voor de diamantsector om zelf een verificatiemiddel op te zetten. Het moet wettelijk geregeld worden om de probleemgevallen te kunnen aanpakken. Alle belanghebbenden binnen de sector moeten actie ondernemen.

Peter Gross verkeert in de veronderstelling dat de bank geen klanten heeft die conflictdiamanten verhandelen, of anderszins op een onwettige manier handelen. Op de vraag hoe dat van buitenaf door externe monitoring kan worden nagegaan wees Peter Gross erop dat het duidelijk is dat allen alert zijn en dat het bewustzijn van de problematiek gegroeid is. Alle handelingen van de klanten van ABN AMRO gebeuren via gecontroleerde kanalen.

Op de vraag hoe ABN AMRO zou reageren als er een verdenking van handel in conflictdiamanten zou zijn, antwoordde Peter Gross aanvankelijk dat eerst met advocaten moest worden gekeken naar de basis om het contract met een klant te verbreken. Daarna stelde hij stellig dat het ABN AMRO-beleid is het contract te verbreken en alle relevante organisaties en overheden in te lichten. Het lijkt erop te duiden dat general manager Peter Gross nog geen procedure heeft vastgesteld in geval een ABN AMRO-klant wordt verdacht van handel in conflictdiamanten. Dit bleek ook op 16 april 2000, nog voor het versturen van de brief over conflictdiamanten aan klanten van ABN AMRO. Tijdens een openhartige paneldiscussie bij de World of Rough Diamonds Panel op de beursvloer van de Israël Diamond Exchange Ltd antwoordde Peter Gross het volgende:

---

³⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Ministerie van Economische Zaken [België], *Diamant: initiatieven van België*, [april 2001], tabel 3.

Chaim Even-Zohar (interviewer): Peter, I think your ABN-AMRO bank is financing about close to about \$2 billion in all the centers. If you think you're financing UNITA goods, what would you do with the financing and with the client?

Peter Gross: We have got no answer. Let me perhaps make a statement in general, that as a bank, we do support all efforts to prevent the purchase of the trade of diamonds from these conflict areas. We do maintain, similar to money-laundering, very strict policies of not financing any transactions that have any involvement with diamonds where there is any indication that these diamonds may be coming from conflict areas. And this extends, not only to UNITA based, but also other conflict areas like Sierra Leone. In last week's report of Ambassador Fowler, after a one-year investigation, it suggests that the trade in diamonds of UNITA source, will become a criminal offence. If we, as a bank, have a customer who has committed a criminal offence, there will be serious consequences as far as the relationship is concerned.

CEZ: Well, at this point, you are saying that you're not financing a parcel. Are you also going to kick out the client out of the bank?

PG: That's what I just said. This could lead to very serious consequences.

5.6 Conclusies over de strategie van ABN AMRO: actief of passief?

Aan de ene kant stelt ABN AMRO zich actief op binnen de diamantindustrie in de strijd tegen conflictdiamanten en illegale diamanten. De belangen zijn dan ook groot, en Peter Gross staat het schrikbeeld van de ineensstorting van de bonthandel voor ogen. De diamantmarkt is in die zin ook een kwetsbare markt.

Als grootste diamantbankier wil ABN AMRO niet weglopen voor haar verantwoordelijkheden. Zij is prominente aanwezig in de World Diamond Council (WDC), de nieuw opgezette organisatie waarmee de diamantindustrie de strijd wil aangaan tegen de conflictdiamanten en de legale handel wil promoten. Via de persoon van Peter Gross heeft ABN AMRO de verantwoordelijkheid opgenomen voor de 'fundraising' binnen de Finance Committee. Peter Gross is eveneens lid van de Banking Committee van de WDC.

Ook heeft ABN AMRO via een persbericht haar standpunt laten weten de VN-resoluties te ondersteunen, evenals de inspanningen van regeringen en de industrie om een einde te maken aan de handel in conflictdiamanten. Directe actie heeft zij als bank ondernomen door tezamen met drie andere grote diamantbanken, een brief te sturen naar haar cliënten, met haar standpunt en de boodschap dat cliënten de deur wordt gewezen als men willens en wetens toch in conflictdiamanten handelt.

Ook toonde ABN AMRO zich actief in de medewerking aan dit onderzoek. Het voorstel voor een interview over diamantfinanciering en conflictdiamanten met Peter Gross, kwam van de kant van ABN AMRO.

Aan de andere kan de bank toch een passieve houding worden verweten. Want het plan van de WDC en het Kimberley-proces is er op gericht een certificatiesysteem op te zetten, dat de herkomst van de ruwe diamanten vastlegt. Het

certificatiesysteem moet aan de gehele diamantindustrie garantie gaan bieden dat er niet meer gehandeld kan worden in conflictdiamanten. Het plan is opgesteld en de industrie vindt nu dat het de taak van de VN en de betrokken overheden (de producerende landen, de import- en exportlanden) om de voorgestelde maatregelen te implementeren.

ABN AMRO is niet actief bezig om andere dan officiële en in de industrie geijkte kanalen te gebruiken om te na te gaan of de diamanthandel die ze financiert conflictdiamanten bevat, bijvoorbeeld, in landen waar de officiële controleprocedures niet goed lopen. Ook waar ABN AMRO weet dat er mogelijk conflictdiamanten zijn in de officiële of geijkte weg, zoals bij diamanten van ASCORP of uit de voorraad van De Beers, treedt de bank niet op.

5.7 De gesloten wereld van de diamantindustrie

Omdat het onmogelijk is voor diamantbankiers om dezelfde garanties voor leningen te krijgen als banken in andere sectoren, hebben diamantbanken een speciaal systeem ontwikkeld om de geldstroom en de diamantenstroom heel nauwgezet te volgen. De diamantbankiers willen kort op de bal kunnen spelen. Omdat het zo'n kapitaalintensieve sector is, is het zeer belangrijk te weten hoe de sector evolueert.

Tevens is duidelijk geworden dat kennis over de klant zeer belangrijk is. De Antwerpse Diamantbank werkt met een referenties van bestaande klanten voor de introductie van nieuwe klanten. Ook Peter Gross van ABN AMRO geeft aan dat *standing and reputation* belangrijk zijn bij de beoordeling van de cliënt: 'multiple references from known and reliable sources are key to any new and existing relationship'.

Men stelt dus dat men de eigen cliënten, en de activiteiten van de eigen cliënten goed kent.

Toch blijkt dat dat in het verleden weleens is misgegaan. Bij de fraudezaak in de Sarphatistraat gaf het KPMG-rapport aan dat het interne controleapparaat onvoldoende functioneert. Het is moeilijk te beoordelen hoe de interne controle is verbeterd na de herstructurering van de International Diamond Division van ABN AMRO.

Peter Gross zei tijdens een toespraak in april 2000 dat incidentele verliezen van de bank steeds een direct gevolg zijn van een gebrek aan transparantie, en het onvermogen om een goed begrip te hebben van de ondernemingen van hun cliënten.

Uit het onderzoek is gebleken dat de diamantsector een kleine sector is. Het is een erg 'ons kent ons'-wereldje. De woordvoerder van de Hoge Raad voor Diamant zegt dat het snel bekend is als een handelaar in conflictdiamanten zou handelen, en dat die er dan uitligt in de wereldwijde diamantmarkt. Een andere insider stelt echter dat gevestigde belangen verhinderen dat deze handelaren ook daadwerkelijk bij de autoriteiten worden aangegeven.

5.8 Onderzoek door ABN AMRO naar foute handelaren?

Het onderzoek tot nu toont aan dat ABN AMRO niet of niet actief onderzoekt of haar cliënten betrokken zijn bij conflictdiamanten. ABN AMRO heeft slechts een brief naar haar cliënten gestuurd met de mededeling dat de bank verwacht dat zij

zich hier niet mee inlaten. Op de vraag hoe de implementatie daarvan extern kan worden gecontroleerd, verwijst de bank naar de officiële documenten die de gefinancierde diamanten begeleiden.

Banken beschermen hun cliëntgegevens. Het is dan ook niet te verwachten dat diamantbanken ten aanzien van conflictdiamanten gegevens uitwisselen en dat banken een lijst van foute handelaren opstellen. Daarbij kan worden verwezen naar de Anti-Money Laundering Principles, een pakket van zelfregulerende maatregelen genomen door elf banken tegen witwaspraktijken. De banken zijn niet van plan elkaar in de gaten te houden en onderling informatie uit te wisselen over cliënten. Zelfs als een cliënt de deur wordt gewezen, dan wordt die naam niet doorgespeeld aan collega's.

6 Extern toezicht en verplichtingen

ABN AMRO heeft zelf initiatieven genomen om de financiering van conflictdiamanten tegen te gaan. Ze gebruikt daarbij interne bankinstrumenten en externe instrumenten binnen de diamantsector. Dit hoofdstuk beschrijft na welke externe instrumenten er binnen het bankwezen bestaan om te controleren hoe ABN AMRO die verantwoordelijkheid opneemt ten opzichte van conflictdiamanten.

Alle filialen die wereldwijd behoren tot de International Diamond Division zijn volledig onderdeel van ABN AMRO. Al die ABN AMRO-afdelingen staan daarom wereldwijd onder toezicht van De Nederlandse Bank.

6.1 De taak van toezichthouder

De Nederlandse Bank (DNB) is verantwoordelijk voor het toezicht op het functioneren van banken. Voor DNB is het belangrijkste aandachtspunt het voorkomen dat de stabiliteit van het financiële stelsel wordt bedreigd. Het onderzoek werd bemoeilijkt doordat De Nederlandse Bank niets meedeelt aan het publiek over de beoordeling die ze maakt van een bank bij haar toezichtstaken en hoe ze ingrijpt in geval van problemen.

In het geval van financiering van conflictdiamanten zijn twee specifieke aspecten van toepassing:

1. Toezicht op het risicomanagement en het beoordelen van leningen door banken

Het is de taak van DNB om de kwaliteit te na te gaan van de beoordeling van kredietverlening, vooral om solvabiliteit- en liquiditeitsproblemen te voorkomen. DNB moet dus nagaan of de door ABN AMRO gebruikte manier van kredietverlening aan de diamantsector aanvaardbaar is. DNB gebruikt daarbij de methoden die de instellingen zelf gebruiken bij het beheersen van risico's. Ze controleert daarbij de kwaliteit van de administratieve organisatie, de interne controleorganen en -procedures en de overige risicobeheersingmethoden van de banken. DNB 'moet de ontwikkeling van nieuwe methoden voor risicobeheersing in de bedrijfstak bevorderen en moet vooraf duidelijk aangeven onder welke voorwaarden deze methoden ook voor het toezicht acceptabel zijn'³⁶.

2. Toezicht op integriteit

Toezicht op de integriteit is in de wetgeving opgenomen als een expliciete doelstelling van het financiële toezicht. Aanvankelijk, bij de Wet Toezicht Kredietwezen van 1978, betrof het enkel het toetsen van de betrouwbaarheid van bankbestuurders. Voor en na de bankwet van 1998 heeft DNB haar integriteitstoezicht verder ontwikkeld door een unit Integriteitstoezicht op te richten en een integriteit-audit te ontwikkelen. De integriteit-audit richt zich vooral op bestaande normen waarover in de samenleving en de sector

---

³⁶ De Nederlandse Bank (DNB), *Het toezicht op het bankwezen door De Nederlandsche Bank*, p. 4

voldoende morele consensus bestaat. De huidige aandachtspunten van de integriteit-audit zijn het nagaan hoe een bank operationeel omgaat met: (1) benadeling van derden, (2) voorwetenschap, (3) fiscaliteit (met andere woorden fraude) en (4) witwassen van geld. De integriteit-audit beoordeelt de effectiviteit van de maatregelen die een bank neemt om die vier integriteitsrisico's te beheersen. Daarbij kijkt ze ook naar bedrijfsprocessen zoals het kredietbedrijf.

De beschrijving van die integriteit-audit in een publicatie van DNB³⁷ wijst erop dat door het dynamisch karakter van het onderwerp integriteit de aandachtsgebieden met de tijd kunnen verschuiven. 'Zo kunnen naleving van de sanctiewetgeving en het nog te ratificeren verdrag inzake corruptiebestrijding aangemerkt worden als zelfstandig integriteitsrisico waar de Bank in de toekomst in de audit specifiek naar zal kijken.'³⁸ De Sanctiewet van 1977 is ingesteld om internationale besluiten zoals van de VN Veiligheidsraad uit te voeren. De overtreding van de Sanctiewet is een economisch delict.

Bij het integriteitstoezicht van DNB behoort ook het toezicht op het gebruik van coderekeningen. Banken mogen bijvoorbeeld nog wel coderekeningen hanteren maar ze moeten de cliënten bij het openen van zo'n rekening identificeren, dus een legitimatiebewijs vragen. Mits kopieën van die legitimatie zorgvuldig bewaard worden, mag een bank die rekening omzetten in een coderekening - zodat de naam van de rekeninghouder niet wordt weergegeven bij transacties - en zelf de risico's ervan controleren.

Intern moet een bank ervoor zorgen dat het een goed risicomanagement heeft en dat er voldoende toezicht is om financiële fraude en strafbare problemen te voorkomen. De commerciële bank is de eindverantwoordelijke voor de risico's en integriteit. Het management van een bank is verantwoordelijk voor het eigen beleid.³⁹

6.2 De Nederlandse Bank en conflictdiamanten

(1) Onder de taken 'toezicht op het risicomanagement en het beoordelen van leningen door banken' is het dus de taak van de DNB na te gaan of de door ABN AMRO gebruikte manier van kredietverlening aan de diamantsector aanvaardbaar is. DNB moet het risicomanagement beoordelen bij financiering in de diamantsector gebaseerd op de *asset conversion cycle*, de kwaliteit van de producten en de *standing* van het bedrijf, de leveranciers en klanten waarbij bekende en betrouwbare bronnen belangrijke referenties zijn. Wat de beoordeling van DNB daarover is en hoe ze ingrijpt wordt niet aan het publiek, ook niet bij navraag, medegedeeld.

(2) Het integriteitstoezicht heeft zich tot nu toe beperkt tot de vier onderwerpen van benadeling van derden, voorwetenschap, fiscaliteit (met andere woorden fraude) en witwassen van geld. DNB geeft in een publicatie aan dat in de

---

³⁷ DNB, *Kwartaalbericht*, September 2000, p. 67-72

³⁸ Ibidem, p. 70 en p. 72.

³⁹ DNB, *Toezicht op het kredietwezen*, brochure 1997: 'De Nederlandsche Bank is niet verantwoordelijk voor de risico's die banken aangaan. De toezichthoudende instantie gaat dus niet op de stoel van de bankier zitten.'

toekomst de toepassing van de Sanctiewet (1977), waardoor onder andere VN Veiligheidsraadresoluties zoals die over diamanten moeten worden toegepast, tot integriteitstoezicht kunnen horen. Tot nu toe heeft DNB dit onderwerp nog niet aangepakt. DNB was niet in staat om mondelinge en schriftelijke vragen over haar toezichtstaak in verband met VN Veiligheidsraadresoluties te beantwoorden (zie bijlagen). Tot nu toe wordt de betrokkenheid van banken bij het financieren van conflictdiamanten niet gecontroleerd als binnen het kader van integriteitstoezicht.

Aangezien DNB aangeeft dat integriteit gebaseerd is op bestaande normen waarover in de samenleving en de sector voldoende morele consensus bestaat en daardoor een dynamisch karakter heeft, en dat het incorporeren van de toepassing van de Sanctiewet tot de mogelijkheden behoort in de toekomst, lijkt het erop dat een publiek en politiek debat over de toepassing van VN resoluties DNB onder druk kan zetten om de Sanctiewet tot de integriteit-audit en integriteitstoezicht te laten behoren. DNB is zelf gemachtigd om het integriteitstoezicht uit te werken, niet alle details hoeven in de wet worden uitgewerkt.

(3) Het integriteitstoezicht van DNB bij het gebruik van coderekeningen bij ABN AMRO heeft in het verleden gefaald, maar is nu niet meer van toepassing op ABN AMRO.

In de affaire van de diamantafdeling van ABN AMRO in de Sarphatistraat is bij het gebruik van coderekeningen allerlei misgegaan (zie boven: geen zorgvuldig bewaarde legitimatiebewijzen, gebruik van de coderekeningen voor fraude, e.a.) waarbij ook het interne risicomanagement van ABN AMRO onder vuur kwam. DNB wil geen mededelingen doen over de manier waarop ze heeft ingegrepen. Het feit dat DNB niet tijdig heeft ingegrepen tegen het falend management en onwettig hanteren van coderekeningen is tot nu toe nog niet ter sprake gekomen. Uiteindelijk is het ABN AMRO die voor die daden verantwoordelijk is. Na de affaire in de Sarphatistraat heeft ABN AMRO besloten in Nederland geen coderekeningen meer te gebruiken. In het interview zei Peter Gross dat de afdelingen die onder de International Diamond Division staan geen coderekeningen gebruiken.

(4) DNB is ook verantwoordelijk voor het beoordelen van de door een bank genomen maatregelen ter naleving van de Wet Melding Ongebruikelijke Transacties waarover hieronder (zie 3.3.) meer.

DNB is een onafhankelijke instelling. Als DNB fouten maakt bestaat er geen andere politieke instelling die haar sanctioneert. Wel kunnen wetten het mandaat van DNB bepalen.

6.3 Verplichtingen tegenover Meldpunt Ongebruikelijke Transacties

Om het witwassen door banken tegen te gaan, bestaat een Wet Meldpunt Ongebruikelijke Transacties. Volgens die wet dient een bank ongebruikelijke transacties te melden op basis van indicatoren. Die indicatoren bevatten een minimum bedrag 25 000 gulden en beschrijving van mogelijke verdachte transacties zoals identificatieproblemen.

De vraag is of een bank verplicht is om melding te maken aan het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties (MOT) indien:

- De bank vermoedt of vaststelt dat ze, bij bewaring of transport, te maken heeft met conflictdiamanten.
- De bank vermoedt of vaststelt dat een klant die door bank wordt gefinancierd conflictdiamanten verhandelt of bewerkt.

Het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties (MOT) geeft per brief aan (zie bijlage): ‘De (vermoedelijke) wetenschap dat de bank zelf of een cliënt van de bank bij een transactie met conflictdiamanten betrokken is, kan een ongebruikelijke transactie zijn. De beoordeling om een dergelijke transactie te melden, ligt echter bij de bank zelf.’

Het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties valt onder het ministerie van Justitie en schrijft in haar brief: ‘Indien een instelling de meldplicht overtreedt, is dat een economisch delict.’

Toen in het verleden (zie boven) bleek dat het diamantkantoor van ABN AMRO in Amsterdam een groot aantal contante transacties (circa 250 transacties met een omvang tussen de 100.000 en 15 miljoen gulden) niet had gemeld aan het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties (later is dit alsnog gedaan), werd de vraag of ABN AMRO strafrechtelijk aansprakelijk was voor het te laat melden van de transacties door het OM in het onderzoek meegenomen. De Hoge Raad stelde dat: ‘een rechtspersoon en de feitelijk leidinggevendenden van een rechtspersoon onder bepaalde omstandigheden strafrechtelijk aansprakelijk kunnen worden gesteld. Het nalaten van controles op risicovolle activiteiten kan voor een onderneming de aanvaarding van strafbare feiten impliceren’⁴⁰. De pers benadrukte in 2001 sterk het feit dat ABN AMRO niet wordt vervolgd door het nalaten van tijdig melden aan MOT.⁴¹

In het interview met Peter Gross die aan het hoofd staat van ABN AMRO's International Diamond Division bleek dat hij niet goed op de hoogte is van de Wet MOT. Hij kende bijvoorbeeld de criteria niet over de grootte van de bedragen waarbij aangifte moet worden gedaan. Wel bleek hij op de hoogte te zijn van andere anti-witwas maatregelen. De vraag is dus of ABN AMRO wel voldoende maatregelen heeft genomen om de Wet MOT toe te passen bij haar afdelingen onder de International Diamond Division en of DNB daarover genoeg controle houdt bij ABN AMRO.

---

⁴⁰ *Het Financieel Dagblad*, 15-9-99

⁴¹ *NRC Handelsblad*, ‘De bank ruimde het allemaal keurig op’, 14-4-2001

7 Conclusies

7.1 Conclusies ten aanzien van ABN AMRO

ABN AMRO is grootste financier in de diamantindustrie

ABN AMRO is de grootste kredietverstrekker aan de diamantindustrie. Eénderde van de globale diamanthandel wordt gefinancierd door ABN AMRO. ABN AMRO is aanwezig in alle grote diamantcentra, behalve Tel Aviv, en heeft haar hoofdkantoor voor de diamantsector in Antwerpen. ABN AMRO is de meest internationale diamantbankier. ABN AMRO kan dus een belangrijke rol spelen bij het veranderen van financiering van de diamanthandel.

ABN AMRO financiert alle segmenten van de diamantpijplijn

ABN AMRO financiert alle segmenten van de diamantpijplijn maar hoofdzakelijk:

1. De aankoop en handel van ruwe diamanten.
2. De verwerking van ruwe diamanten tot geslepen diamanten .
3. De handel en verkoop van geslepen diamanten aan de detailhandel en juweliers.

Onderzoek heeft geen betrokkenheid aangetoond van ABN AMRO bij (arrangeren) van leningen voor de exploratie van diamantmijnen in Angola, Sierra Leone en de Democratische Republiek Congo.

ABN AMRO verzorgt geen opslag, transporten en douanefaciliteiten

Voor de Antwerpse Diamantbank is het aanbieden van opslag-, transport en douanediens ten een manier om de handel van haar klanten te controleren. ABN AMRO levert deze diensten niet maar heeft door haar internationaal netwerk ook de mogelijkheid om de handel te volgen. ABN AMRO kijkt wel documenten na van diamanten die het financiert. ABN AMRO heeft niet de expertise in huis om valsheid van documenten op te sporen of om diamanten fysiek te controleren.

ABN AMRO hanteert actieve en passieve strategieën om geen conflictdiamanten te financieren

Eenzijds heeft ABN AMRO een actieve houding:

- ABN AMRO schreef aan haar klanten een brief (zie bijlage) die duidelijk maakt dat ABN AMRO de VN-sancties ondersteunt en daarom de relatie zal beëindigen met klanten die handelen in conflictdiamanten. Bij dit onderzoek bevestigt Peter Gross, general manager van de International Diamond Division, dat dit het beleid is van ABN AMRO en dat alle nodige instanties zullen worden geïnformeerd. Toch toonde hij aanvankelijk aarzeling omdat hij het misschien nodig zou achten eerst met advocaten te overleggen of de bank wel een juridische basis heeft om de contracten met desbetreffende klant te verbreken.
- Het topmanagement van de diamantdivisie van ABN AMRO is actief in organisaties binnen de diamantindustrie die een eind proberen te maken aan handel in conflictdiamanten.
- Het management van ABN AMRO is bezig met verantwoord ondernemen en zal eind 2001 nieuwe *business principles* publiceren.
- Aangezien het financieren van transacties in de diamanthandel bijdraagt tot de winst van ABN AMRO, die het verhogen van rendement voor aandeelhouders

vooropstelt, is de bank gemotiveerd om haar reputatie te beschermen en te voorkomen dat de diamantmarkt in elkaar stort zoals het geval was bij de bontindustrie.

Anderzijds heeft ABN AMRO een passieve houding:

- Bij het risicomanagement voor het lenen in de diamantsector gebruikt de bank geen wezenlijk verschillende andere beoordelingsmethodes dan voor andere sectoren. Wel ligt er een grote nadruk op het controleren van de reputatie en *standing* binnen de diamanthandel en referenties binnen de sector zelf.
- ABN AMRO vertrouwt erop dat haar klanten de geijkte en officiële verkoopkanalen gebruiken. Ze controleert wel de wettelijk verplichte documenten maar blijkt geen initiatief te nemen waar de officiële documenten onvoldoende garanderen dat er geen conflictdiamanten in de officiële handel zit. Zoals anderen in de sector weet de general manager van ABN AMRO dat er mogelijk conflictdiamanten zijn ingeslopen bij het officiële verkoopkanaal van Angola en de D.R. Congo, en in de voorraad van De Beers, die nu wordt geliquideerd maar die voor het embargo diamanten van UNITA had opgekocht. Volgens de Hoge Raad van Diamant heeft alleen Antwerpen de nodige expertise en infrastructuur om alle nodige controles uit te oefenen.
- De maatregelen die de diamantindustrie voorstelt om een einde te maken aan handel in conflictdiamanten en die ABN AMRO ondersteunt, leggen de verantwoordelijkheden vooral elders, zoals bij de overheden. ABN AMRO is ervan overtuigd dat officiële wettelijke controle de enige weg is, met acties van alle belanghebbenden. Ze blijkt niet te erkennen dat er overheden zijn die falen in de controles en geeft niet aan hoe de bank daar mee omgaat. Ze vindt niet dat de sector zelf controlemechanismen moet opzetten en heeft geen voorstellen gedaan om externe controle op diamantfinanciering te verbeteren.
- ABN AMRO vertrouwt erop dat haar klanten niet handelen in (onwettige) conflictdiamanten. Ze gaf geen blijk vaste interne procedures te hebben in geval een klant verdacht wordt van handel in conflictdiamanten. Peter Gross, general manager International Diamond Division, heeft niet aangegeven de VN-lijsten met verdachte handelaren te gebruiken bij de screening van klanten. Tijdens dit onderzoek zijn verder geen aanwijzingen naar voren gekomen dat de handelaren op deze lijsten rechtstreeks gefinancierd worden door ABN AMRO.
- Voorlopig is niet helder hoe en in welke mate ABN AMRO haar interne controlemechanismen heeft versterkt. Bij de fraudezaak in het diamantfiliaal aan de Sarphatistraat te Amsterdam had KPMG ontdekt dat ABN AMRO het niet al te nauw had genomen met risicocontrole en aandacht voor de operationele risico's (door het personeel). De herstructurering van alle diamantfilialen wereldwijd onder de International Diamond Division kan de controlemechanismen hebben versterkt en volgens general manager Peter Gross is de interne controle door ABN AMRO strenger geworden. De Nederlandse Bank kan hierover geen publiekelijk beoordeling geven.

7.2 Conclusies ten aanzien van externe controle

- De Nederlandsche Bank is verantwoordelijk voor het toezicht op het risicomanagement en de integriteit van de bank, twee aspecten die met handel in conflictdiamanten te maken hebben. ABN AMRO is echter zelf

verantwoordelijk voor de risico's die ze neemt en het garanderen van de integriteit. Bij het integriteitstoezicht doet De Nederlandsche Bank geen controle in hoeverre banken willens en wetens VN-veiligheidsraadresoluties verbreken, bijvoorbeeld door het financieren van diamanten met een internationaal embargo. DNB gaf slechts in een artikel aan dat het toepassen van de Sanctiewet in de toekomst mogelijk in het integriteitstoezicht wordt verwerkt.

- ABN AMRO kan externe controle inroepen door contante transacties boven 25.000 gulden te melden aan het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties (MOT) wanneer ze vermoedt of weet dat de transactie conflictdiamanten betreft. ABN AMRO moet zelf beoordelen of ze dit meldt. Bij onderzoek bleek dat general manager Peter Gross van de International Diamond Divisie niet goed op de hoogte bleek te zijn van de criteria van de Wet MOT. Als de meldplicht echt wordt overtreden, bijvoorbeeld wanneer bepaalde transacties duidelijk aan de MOT-indicatoren voldoen, dan is het een economisch delict dat kan worden vervolgd.

8 Bijlagen

- Persbericht ABN AMRO
- Brief van ABN AMRO aan haar diamantrelaties
- Vraag aan en antwoord van De Nederlandsche Bank
- Vraag aan en antwoord van Meldpunt Ongebruikelijke Transacties